

EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

VRAGENLIJST LEERKRACHT ONDERBOUW

TUSSENDOELENMONITOR

INHOUDSOPGAVE

Beginnende geletterdheid

Doelen
Activiteiten
Evaluatie
Speciale leerbehoeften

blz. 3

blz. 3

blz. 4

blz. 4

Mondelinge communicatie

Doelen
Activiteiten
Evaluatie
Speciale leerbehoeften

blz. 5

blz. 5

blz. 6

blz. 6

Woordenschat

Doelen
Activiteiten
Evaluatie
Speciale leerbehoeften

blz. 6

blz. 7

blz. 7

blz. 7

Beginnende geletterdheid – Doelen

1. Als ik activiteiten uitvoer op het gebied van beginnende geletterdheid, stel ik vast op welke tussendoelen ze betrekking hebben/hadden.
2. Ik maak kinderen vertrouwd met verhalen en hun structuur, met boeken en met de taal die in boeken wordt gebruikt, door in mijn groep met de kinderen te praten over verhalen en boeken.
3. In mijn groep voer ik activiteiten uit rondom verhaalbegrip. Kinderen doen bijvoorbeeld voorspellingen over het verloop van het verhaal en spelen het na afloop na.
4. Ik stimuleer dat kinderen beseffen waarvoor geschreven taal allemaal kan dienen. Ze begrijpen dat letters en tekens mogelijkheden bieden tot communicatie.
5. Ik zorg ervoor dat kinderen de relatie tussen gesproken en geschreven taal ontdekken. Dit betekent dat ik bijvoorbeeld liedjes en versjes uitschrijf/teken op flap zodat kinderen de koppeling tussen gesproken en geschreven taal zien.
6. Ik laat kinderen nadenken over de vormaspecten van taal. Dit doen we bijvoorbeeld met behulp van rijmpjes, liedjes, klappen op woorden of op lettergrepen.
7. In mijn groep organiseer ik activiteiten die kinderen laten ontdekken dat er overeenstemming is tussen de klanken van een woord en de weergave in letters. Dit doen we bijvoorbeeld met behulp van een lettermuur of lettertafel.
8. In mijn groep organiseer ik activiteiten die gericht zijn op functioneel 'schrijven' en 'lezen' door kinderen, zoals een boodschappenbriefje maken of een brief naar oma schrijven.
9. Voor groep 1-2: In mijn groep organiseer ik activiteiten die gericht zijn op letterkennis.
10. Voor groep 3: Bij alles wat mijn leerlingen lezen ben ik naast de techniek gericht op leesbegrip en leesmotivatie.

Beginnende geletterdheid – Activiteiten

11. Ik schrijf dagelijks in het bijzijn van leerlingen, zodat ik voor hen een voorbeeld ben en zij kennis maken met de geschreven taal.
12. Als ik een verhaal of prentenboek voorlees, stel ik leerlingen voorspellende vragen. Bijvoorbeeld: hoe denk je dat het verhaal verder gaat, wat zou de hoofdpersoon graag willen, hoe kan het probleem opgelost worden?
13. Ik betrek ouders bij de activiteiten voor beginnende geletterdheid door ze te informeren over het belang van lezen en ze te wijzen op mogelijkheden om kinderen thuis te ondersteunen.
14. In mijn klas zijn kenmerken van een stimulerende lees- en schrijffomgeving aanwezig, zoals verschillende soorten teksten (prentenboeken, informatieve boeken, gedichten, tijdschriften), een boekenhoek, voorleesstoel, diverse schrijfmateriaal (potloden, stempels, omtrekletters, allerlei soorten papier).
15. Ik zorg ervoor dat ik als een voorbeeld voor de leerlingen fungeer. Ik doe gewenst gedrag voor en demonstreer hoe bepaalde opdrachten moeten worden uitgevoerd.

Beginnende geletterdheid – Evaluatie

16. De tussendoelen beginnende geletterdheid zijn voor mij belangrijke ijkpunten bij het volgen van de ontwikkeling van leerlingen.
17. Ik volg de vorderingen van leerlingen op het gebied van geletterdheid door te toetsen. De toetsgegevens leg ik vast.
18. Ik volg de vorderingen van leerlingen op het gebied van geletterdheid door te observeren en hun werk te bekijken. De observatiegegevens leg ik vast.
19. Ik stem mijn didactisch handelen af op de informatie die toets- en observatiegegevens op het gebied van geletterdheid opleveren.
20. Ik maak gebruik van lees- en/of schrijfportfolio's: een plakboek of map met daarin verschillende soorten documenten die de lees- of schrijfontwikkeling van de leerling illustreren.
21. Ik voer regelmatig gesprekken met kinderen waarbij we terugkijken naar schrijfproducten en het resultaat en/of de ontwikkeling bespreken.

Beginnende geletterdheid – Speciale leerbehoeften

22. Voor groep 1-2: Ik gebruik het Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor het signaleren van kleuters met een achterstand op het gebied van beginnende geletterdheid.
23. Voor groep 3: Ik hanteer richtlijnen uit het Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor de signalering van kinderen met leesproblemen.
24. Voor groep 1-2: Ik gebruik de suggesties uit het Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor de begeleiding van kleuters met een achterstand op het gebied van beginnende geletterdheid.
25. Voor groep 3: Ik gebruik de suggesties uit het Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor mogelijke interventies/oefenvormen bij kinderen met leesproblemen.
26. Ik geef leerlingen met een zwakke ontwikkeling in beginnende geletterdheid extra begeleiding door preteaching of reteaching, individueel of in een kleine groep.
27. Leerlingen met een zwakke ontwikkeling in beginnende geletterdheid krijgen extra tijd om het lezen te oefenen.
28. Voor groep 1-2: Ik geef leerlingen met een zwakke ontwikkeling in beginnende geletterdheid extra oefeningen op een speelse manier, ingebouwd in een betekenisvolle context.
29. Voor groep 3: Ik laat leerlingen met een zwakke lees-/schrijfontwikkeling niet alleen deelvaardigheden op werkbladen oefenen, maar bied ze ook functionele lees-/schrijfactiviteiten.
30. Ik bied kinderen meer uitdaging in hun lees- en schrijfactiviteiten als ze daar behoefte aan hebben. Dit betekent bijvoorbeeld dat ik sommige kinderen uit groep 1-2 ruimte bied om al zelfstandig te lezen of te schrijven als ze daar aan toe zijn of dat ik kinderen uit groep 3 in plaats van teksten uit de methode zelf teksten laat kiezen om te lezen.

Mondelinge communicatie - Doelen

31. Als ik activiteiten uitvoer op het gebied van mondelinge communicatie, stel ik vast op welke tussendoelen ze betrekking hebben/hadden.
32. In mijn groep organiseer ik activiteiten die erop gericht zijn dat kinderen goed kunnen deelnemen aan gesprekken. Ze leren bijvoorbeeld initiatieven in grote en kleine groepen nemen en leren elkaar uit te laten praten.
33. Ik zorg ervoor dat kinderen op interactieve wijze tot leren komen. Ze leren bijvoorbeeld zelf leervragen stellen en leren luisteren naar de mening van anderen.
34. Ik leer kinderen gespreksregels aan en zorg dat ze de taal doelgericht gebruiken.
35. In mijn groep besteed ik aandacht aan begrijpend luisteren. Ik zorg er bijvoorbeeld voor dat kinderen zich leren concentreren en laat hen belangrijke informatie selecteren of voorspellingen doen over het verloop van een verhaal.
36. Ik werk in mijn groep aan vertel- en presenteervaardigheden. Kinderen krijgen de mogelijkheid om verhalen (na) te vertellen en ik stimuleer dat ze hierbij rekening houden met de luisteraars.
37. Ik reflecteer met de kinderen op communicatie. Ik laat hen bijvoorbeeld terugkijken op gevoerde gesprekken en zorg dat ze hier van leren.
38. Ik reflecteer met de kinderen op taal. Ze leren bijvoorbeeld onderscheid te maken tussen vorm en betekenis van woorden en worden zich bewust van diverse vormen van taal.

Mondelinge communicatie - Activiteiten

39. Ik geef kinderen veel gelegenheid om te praten door kringgesprekken af te wisselen met tweetalgesprekken of gesprekken in een klein kring.
40. Ik hanteer in gesprekken met leerlingen diverse interactievaardigheden (ruimte geven voor eigen bijdrage van leerlingen, beurt doorspelen, stiltes laten vallen, vragen om uitleg, doorvragen) om te stimuleren dat leerlingen meer en langer praten.
41. Ik betrek ouders bij de activiteiten voor mondelinge communicatie, bijvoorbeeld door ze regelmatig te informeren over het thema waaraan we werken of ze te stimuleren om thuis ook over het thema te praten.
42. In mijn klas zijn kenmerken van een stimulerende leeromgeving voor de mondelinge communicatie aanwezig, zoals een luisterhoek, praathoek, vertelstoel, vertelhoed, praatmand.
43. In mijn groep maak ik gebruik van diverse routines: betekenisvolle activiteiten die dagelijks of wekelijks terugkomen en kinderen aanzetten tot communicatie. De activiteit is voor de kinderen erg herkenbaar.
44. In mijn groep organiseer ik minimaal één keer per maand een anker: een betekenisvolle startsituatie voor een nieuw thema of nieuwe activiteitencyclus die de kinderen prikkelt en aanzet tot mondelinge communicatie. Tijdens het daaropvolgende leerproces grijp ik vaak terug op het anker.
45. Ik lees regelmatig op interactieve wijze verhalen voor. Hierbij stel ik veel verdiepende vragen over het verhaal en geef ik kinderen zoveel mogelijk ruimte om te praten.

46. In mijn groep wordt er tijd ingeruimd om verhalen of gebeurtenissen na te spelen of na te vertellen. Ik laat kinderen hierbij zoveel mogelijk zelf het woord doen.

Mondelinge communicatie - Evaluatie

47. De tussendoelen mondelinge communicatie zijn voor mij belangrijke ijkpunten bij het volgen van de ontwikkeling van leerlingen.
48. Ik volg de vorderingen van leerlingen op het gebied van mondelinge communicatie door te toetsen, bijvoorbeeld m.b.v. de Taaltoets Alle Kinderen. De toetsgegevens leg ik vast.
49. Ik volg de vorderingen van leerlingen op het gebied van mondelinge communicatie door te observeren in diverse situaties waarin zij taal gebruiken. De observatiegegevens leg ik vast.
50. In mijn groep maak ik gebruik van portfolio's: een plakboek of (digitale) map met daarin verschillende soorten documenten die de mondelinge taalontwikkeling van de leerling illustreren.
51. Ik stem mijn didactisch handelen af op de informatie die toets- en observatiegegevens op het gebied van mondelinge communicatie opleveren.

Mondelinge communicatie - Speciale leerbehoeften

52. Ik zorg ervoor dat leerlingen met een zwakke mondelinge taalvaardigheid meer dan eenmaal per week aan een kleine kring deelnemen.
53. Ik geef leerlingen met een zwakke mondelinge taalvaardigheid extra begeleiding en oefening door preteaching en reteaching. Hierbij zorg ik dat ik leerstappen en -activiteiten zo expliciet mogelijk maak.
54. Ik creëer een veilig klimaat waarin stille leerlingen en minder taalvaardige leerlingen ook de kans krijgen het woord te nemen. Ik houd bijvoorbeeld rekening met de samenstelling van groepjes bij bepaalde activiteiten.
55. Ik kies gespreksonderwerpen die aansluiten bij de interesses van leerlingen.
56. Ik zorg ervoor dat ik als een voorbeeld voor de leerlingen fungeer. Ik doe gewenst gedrag voor en demonstreer hoe bepaalde strategieën moeten worden toegepast.
57. Ik zorg ervoor dat leerlingen met een zwakke mondelinge taalvaardigheid tijdens gesprekken en instructiemomenten naast auditieve informatie, ter ondersteuning ook visueel materiaal aangeboden krijgen.
58. Voor taalsterke leerlingen organiseer ik minimaal wekelijks uitdagende opdrachten en activiteiten met inspirerende onderwerpen.

Woordenschat – Doelen

59. Als ik woordenschatactiviteiten uitvoer, stel ik (vooraf of naderhand) vast op welke tussendoelen ze betrekking hebben/hadden.
60. In mijn groep werk ik dagelijks systematisch aan woordenschatuitbreiding van verschillende soorten woorden.

61. In mijn groep organiseer ik activiteiten die erop gericht zijn dat kinderen leren hoe ze een woord moeten leren.
62. Kinderen leren hoe ze nieuwe woordbetekenissen af kunnen leiden uit verhalen.
63. Ik ben erop gericht dat kinderen nieuwe woorden ook zelf productief gebruiken.
64. Ik organiseer activiteiten die erop gericht zijn dat kinderen een diepe woordenschat verwerven. Kinderen leren daarbij de verschillende betekenisaspecten van een woord.

Woordenschat – Activiteiten

65. Nieuwe woorden bied ik altijd in een betekenisvolle context aan, in samenhang met andere woorden.
66. Ik hanteer interactief voorlezen van prentenboeken en verhalen in de kleine kring als werkvorm in mijn woordenschatonderwijs.
67. Als ik ontdekactiviteiten organiseer in mijn groep, grijp ik deze aan als belangrijke activiteiten voor de uitbreiding van de woordenschat. Ik begeleid de activiteiten bewust op een 'talige' manier.
68. Ik betrek ouders bij de activiteiten voor woordenschatontwikkeling door ze regelmatig te informeren over het thema en de nieuwe woorden waaraan we werken en stimuleer ze om deze woorden ook thuis te gebruiken.
69. In mijn klas zijn kenmerken van een stimulerende leeromgeving aanwezig voor de uitbreiding en herhaling van de woordenschat, zoals een woordmuur, woordenlab of -hoek, woordenmonster, thematafel met woordlabels, visuele modellen zoals een woordweb.

Woordenschat – Evaluatie

70. De tussendoelen woordenschat zijn voor mij belangrijke ijkpunten bij het volgen van de ontwikkeling van leerlingen.
71. Ik controleer na afloop van een thema of de leerlingen nieuw aangeboden woorden ook daadwerkelijk beheersen.
72. Ik volg de vorderingen van leerlingen op het gebied van woordenschat door te toetsen. De toetsgegevens leg ik vast.
73. Ik observeer of kinderen de woorden die ze geleerd hebben, ook actief gebruiken. De observatiegegevens leg ik vast.
74. Ik stem mijn didactisch handelen af op de informatie die toets- en observatiegegevens op het gebied van woordenschat opleveren.

Woordenschat – Speciale leerbehoeften

75. Voor leerlingen met een beperkte woordenschat organiseer ik wekelijks extra activiteiten in een kleine groep, gericht op de uitbreiding van de woordenschat.
76. Bij leerlingen met een beperkte woordenschat ben ik extra gericht op het opdoen van ervaringen rondom het begrip.

77. Bij leerlingen met een beperkte woordenschat ben ik er extra op gericht of de woorden op langere termijn nog bekliven.
78. Ik geef leerlingen met een beperkte woordenschat extra begeleiding door preteaching en reteaching.
79. Met leerlingen die nog geen Nederlands spreken als zij op school komen, werk ik gericht aan de ontwikkeling van de basiswoordenschat.